

Norðurlandsk rithøvundastevna í Klaksvík:

" Vit hava brúk fyri norðurlandskum mentanarsamstarvi - men vit mugu ansa eftir sermerki okkara "

Norðurlandska mentanarsamstarvið er til. Á onkrum øki hevur tað góð kor, á onkrum vánalig. Viljin og møguleikin fyri einum styrktum norðurlandskum samstarvi er til staðar og byggir á felags trupulleikar og felags avbjóðingar hjá londunum, sum hvørt sær eru sjálvstøðug og ólík.

- Vit eiga at ansa eftir og styrkja felagsskapin og samstundis ansa eftir sermerkjum okkara, segði Heimir Pálsson (Island). Hann visti á Reykjavík, har ongir hundar eru.

- Hvi flenna eftir tí? Vilja vit ikki hava hundar í Reykjavík, er tað okkara mál. Eins og tað er avgerð føroyinga at hava ta rúsdrekkaalóggávu, tit hava. Tað er onki at flenna at.

Rithøvundafelagið og Norðurlandahúsið skipaðu fyri stevnuni í Klaksvík.

vandin". Hetta er galdandi í øllum.

- Hvør er samiski samleikin, tá sjálvur lærir soni tínum í Tromsø?

- Eyðkennini hjá einum sama eru, at "hann dugur ikki málið, býr uttan fyri innaru Finnmarkina, leitir, er í røring, flytur seg". Vit royndu at læra son okkara samiskan sið. Liviháttin; klæði, matur, at hava fólk uttan um seg, hava opnar dyr og opið sinn, at ferðast og uppliva.

Fyrstu útbúna samarnir vóru prestar. Tað hevur samband við hertøkuna av Samalandi. Teir vóru fyrstir at skriva um tilveru og søgu samanna. Joikurin hevur verið samskiptishátturin hjá samunum, boðberin, bæði við orðunum og mátanum, tey eru joikað. Í joikunum eru orð ella ljóð - tað veldst um innihaldið. Munnligi frásagnarsíðurin fer uttan iva at halda fram millum samarnar.

Men teir hava brúk fyri skrivaða orðunum - á sínum egna máli. Hetta er eisini partur av mentanini og eitt amboð til at skjalpróga og varðveita

Hámett og vird mentafólk úr Norðurlondum vóru á stevnuni. Millum teirra, sum hildu fyrilestur, vóru finski ríkidagslimurin, Norðurlandaráðslimurin, rithøvundurin, tónleikarin, læknin og sálarsjúklingurinn Claes Anderson, samfelagsfrøðingurinn Andreas Hompland úr Noregi, sum skriver um mentamál, professarin og rithøvundurin Hans Hertel úr Danmark og forlagsstjórin Heimir Pálsson úr Íslandi. Carl Johan Jensen og Rógvi Thomsen umboðaðu Føroyar á fyrilestraskránni.

VÍDFATANDI MENTAPOLITIKKUR

"Hann var sera einsamallur. Tí vísu so fá um tað". Claes Anderson byrjaði við at endurgeva seg sjálván. Men hann visti eisini á Róa Patursson; eg hugsi altíð um hann, tá tað regnar. Skógur, sum stendur, fær meg at hugsa um Akseil Sandemose. Skógur, sum gongur, um Thomas Tranströmer.

Claes Anderson fekk áhoyrararnar at lurta. Í fyrilestri sínum nevndi hann nógva brot úr mentan-

arpolitiska kjakinum. Hann spurdi nógva, svaraði onkrum sjálvur, men tað mesta læt hann verða ósvarað. Hann visti á leiðir, mið, hagar tankarnir kunnu leita.

- Hvussu vídfatandi eigur hugtakið mentan at vera, spurdi hann.

- Er virðismetingin tann

sama hjá sálarsjúklingum og teimum, sum eru um teir? Er tað mentan at hyggja eftir fótóliti til eyguni deita úr høvðinum? - Vit kunnu vera errin í Norðurlondum. Vælferð og útbúgving eru tvey dømi. Men beina vit ikki fyri tí, vit hava bygt, við tí, vit nú byggja; privatisering, avgjöld á bókasøvnunum, frælsi at flyta vörur og kapital krevur ríkið.

- Stóran týðning hevur frælsið at kunna liva í livandi og óspiltum umhvørvi. Fjórðingurin av skógunum í Finnlandi er sjúkur.

Leygardagin vóru stevnufólkini útferð við Pride.

Umhvørvispolitikkur er eisini mentanarpolitikkur, legði Claes Anderson dent á.

- Vit eiga at leggja okk-

ur og fellur við norðurlandska ráðharraráðnum.

FELAGSSKAPURIN HVØRVUR

Evnið hjá norska journalistinum, samfelagsfrøðinginum og rithøvundanum Andreas Hompland var "Internasjonaliseringen av den nordiske kulturen". Hann tosaði um mál- og hugtaksblanding, sum hevur við sær nýva sum "Tau Pizza og Video". Hetta man vera ein nýggjur tjóðarrættur, helt Andreas Hompland.

Hann mintist tíðina, tá fólk hittust og prátaðu. Á jarnbreytarstøðini ella posthústrappuni. Har var altíð onkur, ein kendi, og har varð prátað - kanska bara um veður og vind. Prátið hevði ein pall og hann helt lívi í prátinum. Men sum vælferðin er økt og fólk hava privata atgongd til vörur og tænastur, verða slíkir pallar minni brúktir.

- Hvør nýggjur møguleiki er mistur felagsskapur, segði Andreas Hompland, antin tað er kravt ella frítt val. Hann nevndi video sum ein part av internationaliseringini.

- Eitt, sum vit í Norðurlondum eru púra fullvís í, er, at vit vilja hava bæði í posa og sekk. Vit vilja frælsi og tilknýti, vilja vera frælsir einstaklingar og vera í einum hópi. Ikki er altíð so lætt at fáa hetta at rigga. Markið verður leyst og javnvágin vinkar.

- Tak bústaðarøkini! Í Noregi er innrásin hjá sniðhúsunum í dyrkað lendi tekin um vaksandi vælferð. Ofta sama húsa-snið, garðarnir uttanum eru eins, bórini javnaldrar og ganga í sama flokki, parabolantennurnar venda sama veg. Tey vaksnu gera tað sama, samstundis sum hini og saman við teimum og fyri seg sjálvi.

Framhald á síðu 14